I. izdaja.

Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·-

Slovenski dom

Štev. 201 V Ljubljani, nedelja 3. septembra 1939 Leto VI

Anglija in Francija v vojni z Nemčijo

ker Nemčija do 11, odnosno do 17 ni ugodila ultimatu Anglije in Francije

Hitlerjev razglas in nemški odgovor na ultimat

Angleški kralj govori imperiju in svetu

London, 3. sept. TG. Ministrski predsednik Chamberlain je imel ob 11.15 govor po radiu na angleški narod. Govoril je iz sejne dvorane angleške vlade. Objavil je, da je Anglija v vojnem stanju z Nemčijo. Takoj na to je bilo izdano uradno poročilo, v katerem vlada sporoča, da je nastopilo vojno stanje med Anglijo in Nemčijo, ker nemška vlada do 11 ni odgovorila na angleško zahtevo, naj izrazi svojo pripravljenost, da nemške čete zapuste poljsko ozemlje.

Ministrski predsednik Chamberlain je v svojem govoru dejal:

»Govorim vam iz sejne dvorane vlade Nj. Veličanstva. Sporočiti vam moram, da je dne 1. septembra angleški poslanik v Berlinu sporočil nemški vladi, da bo Anglija izpolnila vse svoje obveznosti do Poljske, ako Nemčija ne umakne svojih čet iz Poljske. Davi ob 9 je angleški poslanik spet sporočil nemški vladi, da ako do 11 dopoldne nemška vlada ne izjavi svoje pripravljenosti, da umakne svoje čete iz poljskega ozemlja in ako angleška vlada do tiste ure nima zadovoljivega odgovora v svojih rokah, nastopi vojno stanje med obema državama. Ker vlada Nj. Vel. do sedaj od nemške vlade ni dobila nobenega odgovora, je s tem nastopilo vojno stanje med Anglijo in Nemčijo.

Ko vam to sporočam,« je nadaljeval ministrski predsednik, »moram izjaviti, da vsi poznamo strahoto vojne. Do zadnjega trenutka smo se borili za mir. Nobenega sredstva nismo opustili, da bi mir ohranili. Nobenega napora nismo opustili. Vse mirovno delo pa se je izjalovilo. Poljska je bila napadena. Anglija je Poljski obljubila zavezniško pomoč in jo hoče izpolniti. Ne samo zaradi nje, ampak, ker stanje, v katerem dana beseda ni nič veljala, ko so narodi živeli v neprestanem strahu za svojo svobodo, ne more več trajati naprej. Vojsko, ki nam je vsiljena, sprejemamo z mirnim srcem in z mirno vestjo, da smo svojo dolžnost za mir izpolnili, da vojne nismo hoteli. Toda sprejemamo jo pogumno in z voljo, da to borbo izvedemo do kraja. Še nikoli v zgodovini ves angleški imperij ni bil tako edin v tem, da je stališče, ki ga je vlada zavzela, pravično. Še nikoli ni bil tako prepričan, da je pravica na njegovi strani. — Nemškega naroda ne sovražimo. Proti nemškemu ljudstvu se ne bomo vojskovali. Borili se bomo zoper njegov režim, ki je to vojno povzročil. Mirno in hladno izpolnimo vsak svojo dolžnost do domovine in do omike. Mirno sprejmite vse odredbe, ki jih bo vlada izdala. Služimo vsi domovini, bodisi na fronti, bodisi v delavnicah. Pravica je z nami.

Naj vas blagoslovi Bog. Naj pomaga, da bo zmagala pravica.

Ne borimo se proti nemškemu narodu. V boj gremo proti krivici, nasilju in preganjanju. Prepričan sem, da bomo zmagali!«

Angleške radio postaje so nato prebrale uradno poročilo o objavi vojnega stanja med Nemčijo in Anglijo. Uradno poročilo se glasi:

»Dne 1. septembra je angleški poslanik v Berlinu po nalogu vlade Nj. Veličanstva sporočil nemški vladi, da bo Anglija, ako nemška vlada ni pripravljena dati zanesljivega zatrdila, da bodo boji proti Poljski prenehali in da se bodo nemške čete umaknile s poljskega ozemlja, takoj izpolnila vse svoje obveznosti do poljske države.

Davi ob 9 je angleški poslanik v Berlinu po nalogu naše vlade sporočil nemški vladi sledeče: Ako nemška vlada do danes ob 11 dopoldne srednjeevropskega časa ne bo dala povoljnega odgovora, da je pripravljena ustaviti sovražnosti proti Poljski in svoje čete umakniti iz Poljske in ako njen odgovor do 11 ne bo v rokah vlade Nj. Veličanstva, smatra Anglija, da se od te ure naprej nahaja v vojnem stanju z Nemčijo. Vlada Nj. Veličanstva do sedaj ni dobila od nemške vlade nobenega odgovora. Zatorej objavlja, da je v tem trenutku nastalo vojno stanje med Anglijo in Nemčijo.«

Radio postaje so nato objavile celo vrsto vladnih ukrepov, ki se tičejo priprave naroda na vojno stanje. Objavljeno je bilo tudi, da se otroci, ki so bili odpeljani iz Londona in iz drugih večjih mest v notranjost dežele, nahajajo na varnem.

Radio postaje so nato povedale, da vlada v Londonu popolen mir, le ljudstvo se vali v ogromnih množicah po ulicah. Množica je hladna in mirna.

Francoska vojna napoved

Pariz, 3. sept. TG. Francoska vlada je dala svojemu poslaniku v Berlinu danes opoldne nalog, da sporoči nemški vladi, da bo med Francijo in Nemčijo nastopilo vojno stanje, ako nemška vlada do pete ure popoldne ne izjavi, da je pripravljena ustaviti sovražnosti proti Poljski in svoje čete umakniti s poljskega ozemlja. Zadnji rok poteče ob petih.

Ker nemška vlada do pete ure popoldne ni poslala Franciji nobenega odgovora, je po službeni objavi, ki jo je izdala francoska vlada in ki je bila sporočena francoskemu narodu v posebni poslanici predsednika vlade Daladiera, da je nastopilo vojno stanje med Francijo in Nemčijo.

Hitlerjev razglas

Berlin, 3. septembra. TG. Ob 1 popoldne so nemške radio postaje oddale uradno poročilo, da je Anglija Nemčiji napovedala vojno. Takoj nato je bilo prebrano sporočilo kanclerja Hitlerja na nemški narod.

Kancler Hitler je izdal vzhodni in zahodni nemški armadi naslednji proglas:

Že več mesecev vodi angleška vlada politiko obkoljevanja Nemčije. Anglija sili vse narode v ta obroč. Prva je bila Poljska, ki je sprejela to angleško ponudbo. Sovjeti so odklonili to vabilo.

Preganjanje Nemcev na Poljskem in grožnje proti Gdansku so zahtevale potrebne ukrepe za varstvo nemštva.

Nenapadalni pakt z Rusijo je združil dva najmočnejša evropska naroda, ker sta oba sklenila, da se ne bosta med seboj borila.

Vojaki!

Nemčija gleda na vas s ponosom, ker ve, da boste storili svojo dolžnost ter pognali sovražnika v beg, da bo moral potem priznati naše pravice. Odločitve v vojni na vzhodu je treba pričakovati v nekaj tednih, nato bomo z vso silo udarili na zahod. Prekinili smo odnošaje s Francijo in Anglijo, ker sta to sami želeli. Kot frontni vojak in kot vrhovni poveljnik vse nemške oboroženе sile se obračam na vas s tem pozivom.

Vlada bo izdala potrebne zakone, s katerimi bo poskrbela, da nihče ne bo od te vojne obogatel. Za špekulante je določena smrt. Zdaj morajo vsi Nemci delati, v zaledju tako kakor delajo za domovino vojaki na fronti. Vsakdo mora na svojem mestu storiti svojo dolžnost.

V razglasu na zahodno armado poziva Hitler vojake, naj varujejo meje Nemčije nepremakljivo kakor jekleni zid proti vsakemu napadu ter izpolnijo svojo bojevniško dolžnost. Vojna na vzhodu bo v nekaj mesecih končana.

Razglas se končuje z besedami:

»Z zaupanjem v vas odhajam k vzhodni armadi!«

Hkrati je Hitler izdal razglas narodno socialistični stranki, v katerem pravi, da Nemčija v tej vojni nima nič zgubiti, pač pa vse dobiti.

Nemški odgovor

Nemški poročevalski urad je po poteku roka, ko je že nastopilo vojno stanje med Nemčijo in Anglijo, objavil, da je Nemčija angleško zahtevo odklonila. Odgovor pravi:

1. Nemčija odklanja sleherni ultimat od strani Anglije, še manj pa misli, da bi sprejela angleške zahteve.

2. Mesece in mesece je trajalo vojno stanje na nemško-poljski meji. Vsega tega je bila kriva versailleska pogodba. Poljska je dosledno odklanjala vse miroljubne ponudbe in mirovne pogoje za ureditev tega razmerja. Tudi angleška vlada je odklanjala sleherno revizijo te neznosne in nemogoče pogodbe. Nemčija si je bila po vsem tem v svesti, da pametna in pravična rešitev spornih vprašanj med njo in Poljsko ni mogoča. Poudariti je pa treba, da Nemčija ni imela nikdar namena, da bi skušala uničiti Poljsko in njeno samostojnost.

Nemčija je zahtevala le revizijo versailleske pogodbe, katero so vsi pametni ljudje, pa tudi mnogi angleški državniki kmalu potem, ko je bila sklenjena, označevali kot nemogočo in neznosno ter napovedovali, da za dolgo ne bo mogla držati. Nemčija pa je poskušala vse urediti na miren način. Če se ji je ves trud ponesrečil, je tega kriva Anglija.

3. Angleška vlada je dala poljski vladi generalno polnomočje. Dala ji je bianco menico, s katero je Poljska lahko razpolagala po svoji mili volji. Čim je Poljska dobila taka zagotovila, se je poljski teror nad Nemci in nad Gdanskom strašno povečal. Preganjanja Nemcev na Poljskem je postalo neznosno, celo Gdansku so grozili z uničenjem in poginom. Vse to je nemška vlada mirno gledala nekaj mesecev. Svarila je neprestano Poljsko, da tako ne more iti, ker Nemčija ne bo nikdar dopustila, da bi kdo trpinčil njene sinove. Vse to je bilo znano tudi angleški vladi. Anglija bi lahko opozorila poljsko vlado, da je tako početje nečloveško in da se ne sme več nadaljevati. Angleška vlada pa tega ni storila. Nasprotno, vzpodbujala je Poljsko. S tem je Anglija povzročila neznosno napetost in končno vojno, za katero nosi vso odgovornost. Prav tako nosi vso odgovornost za nesrečo, ki je in ki še bo prišla na mnoge evropske in izvenevropske narode.

4. Vse mirovne poskuse je poljska vlada onemogočila, ne da bi angleška vlada med tem posredovala v Poljski.

Nemški narod se ne bo nikdar pustil dušiti od poljskega naroda!

5. Nemčija zato odklanja angleški ultimat.

Če angleška vlada odklanja vse mirovne ponudbe, je ona kriva za vse zlo, odnosno tisti njeni politiki, ki so že več let napovedovali, da je treba Nemčijo uničiti. Nemčija se bo branila, branila bo svoje življenje in svojo čast.

Mi bomo z enakimi sredstvi in enakimi besedami zavrnili napad od zunaj.

Angleški kralj govori

London, 3. sept. TG. Ob šesti uri srednjeevropskeg časa je imel angleški kralj radio govor, ki ga je poslušal ves imperij. Kralj Jurij VI. je v svojem proglasu dejal:

»V tej težki uri, morda najbolj usodni v naši zgodovini, pošiljam svojo poslanico vam vsem, doma in v deželah onstran morja. Pošiljam jo iz globine svojega srca in je namenjena vsakemu izmed nas. Že drugič v življenju večine izmed nas smo v vojni. Mnogo in mnogo smo se trudili, da bi našli miren izhod iz sporov med nami in med onimi, ki so danes naši sovražniki. Bilo je zaman. Prisilili so nas v vojno. Toda mi sprejmemo to novo breme, da se obnovi red svobode na svetu. Uveljaviti se je hotelo načelo sebičnega zasledovanja nasilja proti svobodi in neodvisnosti drugih držav. Takšno načelo, čeprav zavito, je primitivno: moč je pravica. Ako bi to načelo zmagalo, bi prišel v nevarnost ves angleški imperij in vsi narodi bi bili v neprestanem strahu, izgubljeno bi bilo vsako upanje na varnost med narodi. To je alternativa, ki je pred nami. Nemogoče je misliti, da ne bi sprejeli te borbe. Zato iz dna srca kličem svoje narode doma in onstran morja, naj sprejmejo to našo borbo. Naj bodo močni in složni v teh hudih časih. Naloge bodo hude in temni dnevi bodo pred nami. Kajti vojna ne bo omejena samo na bojna polja. Tudi oni doma bodo izpostavljeni njenim strahotam. Toda to je vojna za pravico. Ponižno in s spoštovanjem polagam našo stvar v božje roke. Pripravljeni na vsako žrtev bomo zmagali. Z božjo pomočjo bomo zmagali. Naj vas Bog blagoslovi vse!«

Vojna vlada v Angliji.

London, 3. sept. TG. Izšlo je uradno poročilo, da je Chamberlain sestavil svojo vojno vlado, ki sestoji iz 8 ministrov. Iz prejšnje vlade ostanejo na svojih mestih: Chamberlain, lord Halifax, lord Chattfield, Hore Belisha, sir Kingsley Wood. Na novo vstopijo v vlado Winston Churchill kot minister za vojno mornarico, sir Samuel Hoare kot notranji minister in kot državni minister brez listnice lord Hankey.

Novi vojni minister Churchill govori

London, 3. sept. TG. Popoldne je bila seja spodnje zbornice, na kateri je Chamberlain sporočil, da se Anglija nahaja v vojnem stanju z Nemčijo. Dodal je, da se je vse delo, ki mu je posvetil svoje življenje, sedaj zrušilo zaradi enega samega človeka.

Besedo je povzel tudi novi minister za vojno mornarico Winston Churchill, ki je imel velik govor, v katerem je dejal, da je sedaj za angleški imperij prišla ura, do se postavi v bran proti krivici in nasilju. Naj brije strupeni veter vojne nad Evropo, v naših srcih je mir. Naša vest je mirna. Pričakovati moramo mnoga razočaranja. Toda vedimo, da sta Anglija in Francija za breme, ki sta ga prevzeli, pripravljeni, in da sta tudi zmožni, da ga nosita. Naš angleški narod je pripravljen, da izpolni tradicije, ki so nam jih zapustili prejšnji rodovi. Ne borimo se za Gdansk, niti za Poljsko, borimo se proti nasilstvu in krivici. To je vojna, v kateri hočemo vzpostaviti spoštovanje do človeškega dostojanstva. Vojna za svobodo, v kateri bomo morali žrtvovati mnogo od svojih svoboščin. Žrtve bodo zato, da bo po zmagi svoboda tem večja.

Zastopnik Labour stranke je dejal, da priča kuje, da bo nemški narod sam odstranil režim, ki je Evropo strmoglavil v vojno.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6
Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič. — Izdajatelj: inž. Jože Sodja. — Urednik: Mirko Javornik. — Rokopisov ne vračamo.